

Gabriela Hamranová: Zahraničné slovaciká – súčasnosť a perspektívy

Autorka v príspevku podáva prehľad spracovania bibliografie Zahraničné slovaciká vydané po roku 1945 podľa jednotlivých etáp. Zaoberá sa hlavne prieskumom zahraničných slovacík od roku 2004, situáciou v slovenských knižniciach a organizáciách či spolkoch Slovákov v okolitých štátoch z aspektu spracovania a získavania dokumentov a hodnotí výsledky prieskumu a spolupráce SNK so zahraničnými inštitúciami.

Auslandsslovacika – Gegenwart und Zukunft

Im Beitrag wird ein Überblick der Bearbeitung der Bibliografie „Auslandsslovacika nach dem Jahre 1945“ präsentiert. Die Autorin beschäftigt sich besonders mit der Erforschung der Auslandsslovacika seit dem Jahre 2004, mit der Lage der slowakischen Bibliotheken und Organisationen, bzw. Vereinen der Slowaken in benachbarten Staaten aus der Sicht der Bearbeitung und Erschließung der Dokumenten. Auch die Ergebnisse der Erforschung und der Kooperation der Slowakischen Nationalbibliothek mit ausländischen Institutionen werden betrachtet.

Úloha Zahraničné slovaciká. Evidenčný rad SNB sa začala uskutočňovať v roku 1990. Odvtedy sme na bibliografických konferenciách pravidelne referovali o postupe prác a jej smerovaní. Odrazovým mostíkom bolo Kolokvium o slovenskej bibliografii domácej i zahraničnej, konané v rámci 8. bibliografickej konferencie v roku 1991, na ktorom sme predstavili projekt bibliografického spracovania zahraničných slovacík, vydaných po roku 1945 a kde bol prijatý návrh na definíciu pojmu: „Za zahraničné slovacikum treba považovať každý dokument, ktorý vyšiel mimo územia Česko-Slovenska¹, ak je napísaný v slovenčine, ak je autorom Slováčok či potomok Slováčkov, hlásiaci sa k slovenskej etnicite, alebo ak sa celým svojím obsahom, prípadne obsahovo významnou časťou vzťahuje na Slovensko, Slováčkov a slovenské veci“.² Predmet bibliografie bol tak vymedzený terminologicky, ako aj chronologicky (zameraná na dokumenty vydané po roku 1945) a typologicky (dokumenty typu Kniha a dokumenty typu C-S). Výnimkou sú Periodiká (B), ktoré sú predmetom spracovania samostatnej úlohy. Bibliografické záznamy spracované v rokoch 1990-2001 vychádzali ako ročenky ZS SNB tlačou. V ďalších rokoch boli bibliografické záznamy na CD-ROM-e Slovenská národná bibliografia. Kniha (vychádzal do roku 2005), od roku 2005 sú súčasťou on-line katalógu SNK.

Na ďalšej, 9. bibliografickej konferencii 1996 sme sa venovali viac metodicko-metodologickej problematike, na 10. bibliografickej konferencii 2001 procesu budovania zahraničnoslovacikálnej databázy, čo sa týka spracovania dokumentov v Národnom bibliografickom ústave SNK, ale aj čo sa týka vyhľadávania relevantných prameňov či vydávania tematických zahraničných slovacikálnych bibliografií v súčinnosti s bibliografickým pracoviskom v SNK. 11. bibliografická konferencia v roku 2006 umožnila predstaviť nové možnosti spracovania bibliografie Zahraničné slovaciká.³ Vďaka spolupráci so slovacikálnymi knižnicami v zahraničí nastupuje nová etapa: napojenie elektronických katalógov na náš portál ku knižniciam a zbierkam slovenských knižníc „Slovenská knižnica“

¹ Od r. 1993 po rozdelení Česko-Slovenska sa mení na: dokument, vydaný mimo územia Slovenska.

² HAMRANOVÁ, Gabriela. Bibliografické spracovanie zahraničných slovacík v súbežnej slovenskej národnej bibliografii, s. 237.

³ HAMRANOVÁ, Gabriela. Perspektívy spolupráce so slovacikálnymi knižnicami v zahraničí v oblasti bibliografického spracovania, s. 64-67.

a vďaka spolupráci so slovenskými inštitúciami v zahraničí získavanie a spracovanie produktov ich vydavateľskej činnosti.

V prvej etape sme sa zamerali na okolité štáty, kde Slováci tvoria národnostnú menšinu, kde prebiehal a pokračuje heuristický prieskum zahraničných slovacík, mapovanie slovacikálnych fondov v knižniciach a inštitúciách, rozširovanie možnosti akvizície dokumentov a spolupráce SNK s knižnicami a inštitúciami Slovákov v oblasti uchovávania a sprístupňovania ich kultúrneho dedičstva. Slovenské knižnice, resp. knižnice so slovacikálnymi fondmi, patria k trom typom knižníc. S najbohatšími fondmi v okruhu nášho záujmu sa vyskytujú mestské, resp. obecné knižnice, najmä tie, ktoré budujú regionálnu zbierku. Neznáme zaujímavé dokumenty vlastní knižnice spolkov, organizácií a inštitúcií Slovákov v zahraničí, a napokon sú významné akademické knižnice fakúlt univerzít, kde existujú katedry slovakistiky. V knižniciach sme sa zaujímali o slovacikálne fondy, resp. regionálne zbierky, v navštívených organizáciách a inštitúciách sme zmapovali ich vydavateľskú činnosť za posledné roky so zameraním na slovaciká, pretože mnohé z dôležitých slovacikálnych dokumentov, ktoré sú bohatým zdrojom poznatkov o činnosti a živote Slovákov v zahraničí, národné bibliografie neregistrujú, informácia o nich a ich akvizícia je sťažená.

Zatiaľ prebiehal prieskum v Srbsku, Rumunsku, Maďarsku, Chorvátsku, Česku, Poľsku a na Ukrajine, aj keď celoštátne nebol komplexný. V každom z týchto štátov sú viaceré oblasti, kde sa slovaciká vyskytujú, a kde zatiaľ chýba spojiť so SNK. Ďalší prieskum treba orientovať aj na Rakúsko, tu sú Slováci ako národnostná menšina uznaní tiež len nedávno. V budúcnosti predpokladáme zistiť relevantné slovaciká aj vo Švajčiarsku, Nemecku, Francúzsku, Taliansku a v ďalších štátoch Európy i zámoria, kde Slováci a ich potomkovia žijú, kde ich zastrešujú organizácie, ktoré spravidla majú aj vydavateľské aktivity, ktoré veľa napovedia o živote, dejinách a činnosti Slovákov v danej krajine.

SRBSKO

V Srbsku existujú tri oblasti, kde Slováci žijú intenzívnym životom na poli spoločnom, kultúrnom i vedeckom: Báčka (centrum Báčsky Petrovec), Sriem (centrum Stará Pazova) a Banát (centrum Kovačica).

O prvom prieskume, ktorý sa uskutočnil v roku 2004 vo Vojvodine v Báčskom Petrovci, sme hovorili už na predchádzajúcej bibliografickej konferencii. **Knižnica Štefana Homolu**⁴ je medzi zahraničnými slovenskými knižnicami výnimočná svojím bohatým a hojne využívaným fondom (cca 66000 jednotiek, prevažne slovenských), ale najmä svojou bohatou regionálnou zbierkou, v ktorej zhromažďuje dokumenty o dejinách, živote a mnohorakej činnosti Slovákov v Petrovci, v Báčke, čiastočne v celej Vojvodine. V Báčskom Petrovci dlhé roky funguje aj renomované slovenské vydavateľstvo, dnes pod názvom Slovenské vydavateľské centrum, predtým Kultúra.

Naša spolupráca v roku 2007 prešla do ďalšieho štádia: Knižnicu Štefana Homolu v Báčskom Petrovci sme napojili na náš portál, takže bibliografický záznam vojvodinských zahraničných slovacík, spracovaný s knihou v ruke, začína už v KŠH a informácia je rýchlejšia.

V zbierke však absentujú mnohé vydania z ďalších oblastí, kde žijú Slováci, preto v roku 2010 pokračoval prieskum v Starej Pazove (Sriem). Tu žije percentuálne najviac Slovákov vo Vojvodine, ale **ústredná knižnica Dositeja Obradoviča** s fondom 80 000 kníh (s deviatimi pobočkami celkovo 180 000) má percentuálne menej slovenských kníh a ani ich používanie nie je také časté. Knižnica buduje regionálnu zbierku na základe autorského a obsahového kritéria už niekoľko rokov.

V Starej Pazove sa nachádza aj na bohatý fond písomností a kníh v **Archíve slovenskej evanjelickej a. v. cirkvi**. Nachádzajú sa tu vzácne knihy (vydané do roku 1858), hurbanovská

⁴

Knižnica Štefana Homolu v Báčskom Petrovci : 1845 – 2005.

časť (rodinná knižnica Hurbanovcov, prevažne VHV) a ďalšie knihy, ale aj mnohé vzácne archívne dokumenty.

V **školskej knižnici základnej školy** (fond tvorí 13 000 jednotiek) sa okrem povinného čítania zo Slovenska i Srbska nachádza aj bohatý fond slovenskej literatúry z územia Srbska. Pre nás dôležitú časť fondu tvoria knihy vydané pred rokom 1945, ktoré sa sem dostali zo zrušenej Slovenskej čítárne v Slovenskom dome, aj keď mnohé sa roztrhali v knižniciach jednotlivcov. Okrem toho aj ako vydavateľa zaujímavých a hodnotných publikácií sú známi **Slovenský kultúrno-umelecký spolok, Stredisko pre kultúru, MOMS Stará Pazova** a umelecké centrum **Art centrum Chlieb a hry**.

Prieskum v **Kovačici** (Banát) v **Obecnej knižnici** a slovenských spolkoch nás čaká na budúci rok. Vieme, že knižnica je na dobrej úrovni a tiež buduje regionálnu zbierku, zameranú hlavne na kovačickú školu insitného umenia, ale aj ostatné oblasti života Slovákov v Kovačici.

MAĎARSKO (Békešská župa, Budapešť, Pilíš)

Heuristický prieskum v knižniciach so slovenskými či slovacikálnymi fondami v Maďarsku v rokoch 2004 (Békešská Čaba), 2007 (Budapešť), 2010 (Békešská Čaba, Sarvaš, Slovenský Komlós), 2011 (Pilíšska Čaba) poskytuje obraz o výskyte a úrovni spracovania slovacík. Pre našu úlohu je ťažiskovým pracoviskom **Slovenské dokumentačné centrum (SDC) v Budapešti**, ktoré vzniklo v roku 2003 ako inštitúcia Celoštátnej slovenskej samosprávy. Od svojho vzniku sa systematicky zameriava na získavanie a spracovanie knižnej produkcie Slovákov v Maďarsku, takže jeho regionálna zbierka zahŕňa slovaciká z územia celého štátu. Hoci je budovanie fondu v začiatkoch, aj tak je s cca 900 exemplármi najbohatšou regionálnou zbierkou Slovákov v Maďarsku. Okrem kníh zhromažďuje aj špeciálne tlače, mapy, audio a audiovizuálne dokumenty. Svoje služby poskytuje všetkým záujemcom, hlavne bádateľom a študentom. Knižnica vlastní zrejme najúplnejšiu zbierku periodík Slovákov v Maďarsku (týždenník *Ľudové noviny*, ktoré vychádzajú od 1. 10. 1957 – kompletne ročníky (okrem 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1968, 1969, 1996), predchodca *Ľudových novín Naša sloboda* od r. 1949, chýbajú prvé dva ročníky, od 3. roč. (1951 po 1956) úplné, denník *Slovenská jednota* vychádzal v r. 1943, 1944 - 1. polrok (neúplné). Zastúpené sú tiež almanachy a kalendáre: *Náš kalendár* – úplný (ročníky 1952-2008); *Čabiansky kalendár* – (1991-2008 – chýba 1995, 2004), aj významný zborník *Národopis Slovákov v Maďarsku* (kompletný).

Prívlastok slovenská knižnica Slovenskému dokumentačnému centru teda jednoznačne patrí, veď napriek nedlhej existencii (9 rokov) systematicky a čo najúplnejšie zhromažďuje slovaciká vydané v Maďarsku, z nášho pohľadu zahraničné slovaciká. Snaží sa aj doplniť fond o vydania z rokov pred svojím vznikom, čo sa zatiaľ najviac odzrkadľuje pri periodikách.

V **Békešskej Čabe**, ako hlavnom stredisku slovenskej menšiny na juhu Maďarska, sídli viacero organizácií a inštitúcií, ktoré sa zameriavajú na slovenskú kultúru, jazyk a vzdelávanie, na výskum, na zbierkovú či vydateľskú činnosť. V rokoch 2004 a 2010 sme navštívili väčšinu z nich: župnú knižnicu, Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, Dom slovenskej kultúry, resp. Čabiansku organizáciu Slovákov, Archív evanjelickej cirkvi, knižnicu múzea Mihály Munkácsy Múzeum a ďalšie. Najvýznamnejší slovacikálny fond sa nachádza v župnej knižnici **Békes Megyei Könyvtár** v celkovom fonde, aj v bohatej regionálnej zbierke, zameranej veľmi široko, na všetky národnosti žijúce v tejto oblasti (Maďari, Slováci, Nemci, Rumuni, Rómovia), takže vyhľadávanie slovacík bolo veľmi náročné. Fond starých kníh, zatiaľ len výnimočne prístupný, má len staré lístkové katalógy.

Najkompaktnejší slovacikálny fond v Békešskej Čabe knižnice má knižnica **Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku**⁵ so sídlom v Békešskej Čabe, ktorá zbiera slovaciká vydané v Maďarsku. Aj keď prevažnú časť fondu tvorí príručková literatúra (boгато zastúpená produkciou zo Slovenska), predsa sú vo fonde všetky vydania VÚSM a mnohé slovacikálne vydania v Maďarsku. Práve tu sme zistili slovacikálne edície vedeckých publikácií: „Fekete könyvek“, Forráskiadványok a Békés Megyei Leveltárból, Pons Strigoniensis : Fontes, Pons Strigoniensis : Studia. Nezanedbateľné slovacikálne fondy má aj **knižnica v Múzeu M. Munkácsyho**, Slovenské gymnázium a základná škola a z hľadiska rukopisných zbierok a starých kníh má výnimočné postavenie dobre spracovaný a opatrovaný **Archív evanjelickej cirkvi**.

Prieskum zahraničných slovacík v roku 2010 bol zameraný aj na popis starých kníh a slovenských kalendárov vydávaných v zahraničí pre pripravovanú bibliografiu kalendárov. Prebiehal v knižniciach, archívoch a múzeách, resp. v slovenských inštitúciách v Békešskej Čabe, Sarvaši, Slovenskom Komlóši a v Gyule. V Sarvaši sme navštívili **Mestskú knižnicu**, kde sme nezistili relevantné slovaciká, zaujímavejšia bola **gymnaziálna knižnica** a zrejme najviac slovacík sa nachádza v knižnici v **Múzeu Samuela Tešedíka**, kde je uložená zbierka starých tlačí (okolo 45000 jednotiek). Svoje vydania pre SNK poskytla **Slovenská miestna samospráva v Sarvaši**.

V roku 2011 sme realizovali prieskum v Pilíši, kde má významné slovacikálne fondy **Knižnica Katolíckej univerzity Petra Pazmaňa v Pilíšskej Čabe**. Prieskum zahraničných slovacík prebiehal hlavne v oddelení slavistickej literatúry. Fond obsahuje okolo 5000 kníh, vydaných prevažne na Slovensku, náš záujem sa sústredil na vydania v Maďarsku, s pozoruhodným pozitívnym výsledkom. Knižnica KUPP vlastní aj staré knihy (Régi Könyvek Gyűjteménye), medzi ktorými sa nachádza mnoho slovacikálnych. Prevažne ide o knihy z kláštorov, niektoré sú po vrátení z Országos Szechenyi Könyvtár uložené v Pilíšskej Čabe, čiastočne v Ostrihome. Okrem toho knižnica spravuje aj dve personálne knižnice: slavistu Istvána Kniezsu a historika Eleméra Mályusa. Obidve vzácne zbierky obsahujú množstvo slovacík vydaných nielen v 20., ale aj v predchádzajúcich storočiach.

RUMUNSKO (Nadlak, Arad)

Prieskum slovacík a mapovanie slovacikálnych fondov prebiehal v roku 2009 v mestskej knižnici a v knižnici Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Nadlaku, čiastočne v školskej knižnici a cirkevnom archíve. **Mestská knižnica v Nadlaku** (Biblioteca orașenească Nădlac) je verejná univerzálna knižnica pre obyvateľov aj pre školy, financovaná samosprávou. Fond obsahuje 42000 zväzkov, z toho len 8200 slovenských, beletriu v slovenčine od svetových i slovenských autorov, vydanú na Slovensku, ale aj odbornú literatúra (najmä dejiny, lingvistika, príručky). Regionálna zbierka sa buduje len krátko, našim kritériám však nezodpovedá, neobsahuje ani všetky vydania domácich slovenských spisovateľov, chýbajú v nej viaceré vydania slovenského nadlackého vydavateľstva. Pozíciu spolupracujúcej knižnice by skôr mohla získať **centrálna knižnica Demokratického zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku** so sídlom v Nadlaku. Vznikla len v roku 2004 v priestoroch sídla DZSČR, jej fond obsahoval už pred dvoma rokmi 1700 kníh, kde sú všetky vydania Vydavateľstva Ivan Krasko a jeho predchodcu Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku, ďalej niektoré knihy vydané v Rumunsku o národnostných menšinách, resp. so slovacikálnym obsahom. Podľa dohody by mali fond dopĺňať aj ďalšími rumunskými slovacikami, aj špeciálnymi tlačami, aby regionálna zbierka bola čo najúplnejšia, zároveň ich získavajú aj pre SNK.

⁵

20 rokov Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku.

Župná knižnicu v Arade (Biblioteca Județeană „A.D. Xenopol“ Arad) (www.aradlibrary.org). vlastní cca 500000 zväzkov, má významnú zbierku starých tlačí, inkunábulí a rukopisov (cca 23000 titulov), medzi nimi mnohé slovaciká, avšak slovaciká vydané po r. 1945 sú ojedinelé.

CHORVÁTSKO (Našice, Ilok, Lipovljany, Osijek)

Prieskum slovacikálnych fondov prebiehal vo všetkých navštívených knižniciach i knižniciach inštitúcií s pozitívnym výsledkom.

Fond **Ústrednej knižnice Slovákov v Našiciach**⁶ je súčasťou mestskej knižnice (Narodna knjižnica i čitaonica Našice), obsahuje cca 3500 knižničných jednotiek (ďalšie v pobočkách v Lipovľanoch, Iloku, Osijeku, Rijeke a Záhrebe), prevažnú časť predstavujú knihy zo Slovenska, zistili sme aj viaceré chorvátske preklady slovenskej literatúry. Regionálna zbierka obsahuje vyše 300 slovacikálnych dokumentov vydaných na území Chorvátska, takmer všetky v slovenčine alebo dvojjazyčne.

Mestská knižnica v Iloku s knižným fondom 25000 kníh buduje regionálnu zbierku, zameranú aj na ďalšie národnosti, obsahuje cca 350 slovacikálnych dokumentov, prevažne zo Slovenska.

Múzeum mesta Ilok tiež zbiera všetky dokumenty o Iloku a okolí, keďže v minulosti bolo toto mesto prevažne slovenské. Zistili sme mnoho slovacík, hlavne zo staršieho obdobia. Vzácny je archív, kde sú viaceré dokumenty a veľmi dobre spracované články z chorvátskych novín a časopisov o Slovákoch a slovenských osobnostiach v Iloku (výstrižky).

UKRAJINA

Prieskum slovacikálnych fondov prebiehal zatiaľ len v Užhorode vo **Vedeckej knižnici Užhorodskej národnej univerzity** a v slovenských inštitúciách. Na **katedre slovenskej filológie** (založenej v roku 1994) budujú príručnú knižnicu, v ktorej sa nachádzajú publikácie katedry a aj ukrajinské slovaciká, aj keď prevláda pochopiteľne literatúra zo Slovenska.

Vedecká knižnica UŽNU vznikla v roku 1945 spolu so založením univerzity v Užhorode, počiatkový fond (43500 exemplárov) sa budoval za pomoci knižníc z Kyjeva, Lvova, Charkova, ale aj Moskvy, Sankt-Peterburgu a iných, dnešný fond obsahuje 1,5 milióna jednotiek. Ťažisko prieskumu bolo v **oddelení Karpatica**, kde sa sústreďujú knihy, zborníky a periodiká so zameraním na zakarpatskú oblasť, prevažne ide o vydania Užhorodskej univerzity. Pre naše potreby sú relevantné najmä vydania z odboru história a filológia.

Aj **Matica slovenská na Zakarpatsku** vydáva knihy, hoci len obmedzene. Významné je pripravované založenie Slovenského dokumentačného centra, ktoré by malo sídliť v budove slovenskej školy, otvorenej od školského roku 2011/2012, v ktorom má fungovať aj archív a knižnica Slovákov na Zakarpatsku. Knižnica má by byť zameraná na verejnosť, ale zároveň sa tu bude budovať aj regionálna zbierka autorských, jazykových a obsahových slovacík zo Zakarpatska, príp. aj Ukrajiny.

Užhorodský zväz Slovákov a Klub T.G. Masaryka v Užhorode už bol našim výmenným partnerom, napriek tomu chýbali záznamy viacerých ich vydaní.

POĽSKO (Krakov)

Prieskum zahraničných slovacík prebiehal v Jagelovskej knižnici a v slovenských inštitúciách. Prieskum v **Jagelovskej knižnici**, ktorá plní úlohy národnej knižnice, vykazuje vysoké percento slovacikálnych vydaní v Poľsku. Slovaciká sú rozptýlené v celkovom fonde, preto sme sa zamerali na autorov (treba zostaviť kartotéku), na predmet a najjednoduchšie na jazyk, takže sme zistili viacero deziderát.

---

⁶ Croslovaciká. Katalóg kníh regionálnej zbierky.

Katedra slovenskej filológie a jej publikačná činnosť v našej databáze takmer úplne chýbali, zatiaľ sa ani nepodarilo všetky získať, ani popísať, pretože nie sú ani v knižnici katedry.

Knižnica Inštitútu slovenskej filológie patrí pod Jagelovskú knižnicu, jej elektronický katalóg je súčasťou katalógu Jagelovskej knižnice.

Vydavateľstvo Spolku Slovákov v Poľsku sa vyprofilovalo na významnú vydavateľskú a tlačiarensku inštitúciu (dokladajú to aj ocenenia na rôznych knižných veľtrhoch v Poľsku a v zahraničí). Ich publikačná činnosť nie je striktno zameraná len na Slovákov a Slovaciká. Ročne vydávajú najmenej 6-10 slovacikálnych kníh. Nemajú knižnicu budovanú na základe slovacity alebo regionálneho princípu, plánujú však budovať knižnicu vlastných vydaní, resp. aj ďalších slovacikálnych publikácií z Poľska. Knižnica spolku (cca 5000 zv.) a knižnica v redakcii Život (cca 6000 zv. spolu s duplikátmi) zatiaľ nie je spracovaná, obsahuje prevažne knihy vydané na Slovensku. V redakcii Života budujú aj archív spolku, a plánujú sprístupniť digitalizovanú verziu všetkých ročníkov časopisu Život.

ČESKO

V roku 2009 prebiehal krátky prieskum v Prahe. Slovenskú komunitu zastrešuje niekoľko organizácií, ktoré sú známe aj svojou vydavateľskou činnosťou, vydávaním periodík aj knižných publikácií. Ďalšie publikácie vznikajú nezávisle od nich, zásluhou známych slovenských tvorcov. Pokiaľ ide o vydavateľskú činnosť slovenských spolkov a organizácií, jej objem bol v určitom období značný. Výrazne najvýznamnejšími vydavateľmi sú **Klub slovenskej kultúry**, **Obec Slovákov v ČR** a **Slovensko-český klub**, často v súčinnosti so **Slovenským literárnym klubom v ČR**. Zistili sme neočakávane veľa deziderát, čo dokumentuje bohatú vydavateľskú aktivitu Slovákov v Česku. Prevažnú časť deziderát sa nám podarilo získať, za čo patrí vďaka všetkým spomínaným združeniam.

Nový trend vo vydávaní predstavujú internetové denníky a portály Slovákov v zahraničí.

V Maďarsku fungujú takto Ľudové noviny – www.luno.hu, najnovšie aj Slovak v Maďarsku – www.oslovma.hu, vo Vojvodine Hlas ľudu – www.hl.rs, portál Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov – www.slovackizavod.org.rs a ďalšie. V Česku od roku 2001 prevádzkoval Slovensko-český klub internetový denník Čechov a Slovákov po svete - Český a slovenský svet (www.svet.czsk.net, dnes funguje v rámci spoločného projektu www.slovacivosvete.sk). Aj ďalšie komunity Slovákov žijúcich v zahraničí budujú svoje internetové stránky či portály. Tieto by od 1. januára 2012 mali byť súčasťou spoločného portálu Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v Bratislave s pracovným názvom Slovenské zahraničie.

Heuristický prieskum v zahraničí potvrdil absenciu vydaní mnohých slovacikálnych dokumentov v databáze Zahraničné slovaciká a vo fonde SNK. Na základe odborných informácií od predstaviteľov Slovákov v zahraničí pripravujeme zoznamy deziderát, snažíme sa získať a spracovať všetky relevantné publikácie.

Ak máme celkovo zhodnotiť výsledky doteraz vykonaného prieskumu, nemožno pozeráť len na počet deziderátnych záznamov (cca 3500), či na množstvo získaných konkrétnych titulov (vyše 2000), ktoré jednoznačne prispievajú k zvýšeniu úplnosti a presnosti bibliografie Zahraničné slovaciká. Dôležité sú aj kontakty na úrovni organizácií, ako aj osobné. Práve kontakty prispievajú k rýchlej informácii o ďalších nových či dávnejšie vydaných tituloch, o možnosti ich získania, ale aj k priamemu spracovaniu kníh v zahraničí. Vďaka patrí Slovenskému vydavateľskému centru v Báčskom Petrovci, Výskumnému ústavu Slovákov v Maďarsku z Békešskej Čaby, Vydavateľstvu Spolku Slovákov v Krakove, Zväzu Slovákov a Ústrednej knižnici Slovákov v Našiciach, ktorí systematicky posielajú svoje vydania do SNK. Ďalšie spolky a organizácie konajú aj na základe záverov medzinárodnej konferencie

Kultúrne dedičstvo Slovákov žijúcich v zahraničí a databáza informácií o tejto problematike⁷, konanej v roku 2007 v Bratislave, ktoré zaväzujú slovenských vydavateľov v zahraničí posielat' na Slovensko pre Slovenskú národnú knižnicu, Univerzitnú knižnicu a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí svoje vydania, podporené z grantu SR, a odporúčajú posielat' aj ostatné vydania.

Pôvodné bibliografické kontakty postupne dostávajú nové dimenzie a prerastajú do spoločných programov v širších súvislostiach kultúrnych a kultúrnohistorických. Tak sme mohli prezentovať našu výstavu Cithara sanctorum v Békešskej Čabe, Báčskom Petrovci, Starej Pazove a Kulpíne, a naopak, výstavu Čabianskej organizácie Slovákov Tvorba Tibora Moskála, grafika – exlibrisy, či výstavu 20 rokov Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku sme uviedli priestoroch SNK. Veríme, že aj v ďalších rokoch bude možné pozitívne hodnotiť mnohoborovú výskumnú a vydateľskú činnosť Slovákov v zahraničí, a že sa naďalej budeme podieľať na zachovaní ich kultúrneho dedičstva, na výskume a dokumentovaní minulosti a prítomnosti slovenskej menšiny a Slovákov v zahraničí a na rozvíjaní ich vedeckého, kultúrneho či duchovného života v súčasnosti so zreteľom na budúcnosť, a že aj naďalej budeme podporovať a rozširovať vedomie o slovenskej kultúre.

Zoznam bibliografických odkazov:

Croslovaciká. Katalóg kníh regionálnej zbierky. Zost. Ružica Vinčak. Našice : Chorvátska národná knižnica a čítareň Našice – Ústredná knižnica Slovákov v CHR, 2010. 62 s.

HAMRANOVÁ, Gabriela. Bibliografické spracovanie zahraničných slovaciek v súbežnej slovenskej národnej bibliografii. In *Bibliografický zborník 1992- '93*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2000, s. 235-241.

HAMRANOVÁ, Gabriela. Perspektívy spolupráce so slovacikálnymi knižnicami v zahraničí v oblasti bibliografického spracovania. In: *Bibliografický zborník 11. slovenskej bibliografickej konferencie* [online]. Martin : Slovenská národná knižnica, 2006 [cit. 2007-01-21], s. 64-67. Dostupné na internete:

[http://www.infolib.sk/index/open_file.php?file=Polakova/Bibliogr. zb. 11_SBK.pdf](http://www.infolib.sk/index/open_file.php?file=Polakova/Bibliogr._zb._11_SBK.pdf).

Knižnica Štefana Homolu v Báčskom Petrovci : 1845 – 2005. Báčsky Petrovec : Knižnica Štefana Homolu, 2005. 16 s.

Kultúrne dedičstvo Slovákov v zahraničí a databáza informácií o tejto problematike : zborník príspevkov z konferencie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v dňoch 25.-26. októbra 2007 v Bratislave. Zost. Ľubica Bartalská. Bratislava : Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, 2008. 191 s.

20 rokov Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku. Békešská Čaba : Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 2010. 224 s.

---

⁷ Kultúrne dedičstvo Slovákov v zahraničí a databáza informácií o tejto problematike : zborník príspevkov z konferencie Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí v dňoch 25.-26. októbra 2007 v Bratislave, s. 173-174.